

Hoortoestellen bij kinderen van nul tot vier jaar

Algemene informatie

Inleiding

Bij uw kind is onlangs een gehoorprobleem vastgesteld. U heeft het advies gekregen om uw kind hoortoestellen te laten dragen. In deze brochure leest u wat de gang van zaken is bij het aanpassen van hoortoestellen en wat u daarbij van het Universitair Audiologisch Centrum Groningen (hierna te noemen Audiologisch Centrum) kunt verwachten. Verder krijgt u in deze brochure informatie over hoe u uw kind kunt laten wennen aan de hoortoestellen en hoe u de spraak- en taalontwikkeling van uw kind kunt stimuleren.

Waarom een hoortoestel?

Het doel van een hoortoestel is om uw kind meer geluid te laten horen en beter spraak te laten verstaan. Het horen van geluiden is belangrijk voor de ontwikkeling van uw kind. Door het horen van geluiden leert uw kind van alles over de wereld om zich heen (geluiden die mensen maken, geluiden die dieren maken, geluiden die apparaten maken). Bovendien is het horen en verstaan van spraakklanken essentieel voor de taal- en spraakontwikkeling van uw kind.

Multidisciplinair team

Op de afdeling KNO (Keel-, Neus- en Oorheelkunde) en het Audiologisch Centrum werken een KNO-arts, een audioloog en akoepedist/logopedist, een orthopedagoog, een maatschappelijk werker en een ouderbegeleider samen voor de begeleiding van u en uw kind. U krijgt in de loop van de tijd op verschillende momenten met hen te maken.

Eén aanspreekpunt

De ouderbegeleider is uw eerste aanspreekpunt in het multidisciplinaire team. U kunt bij haar terecht met al uw vragen over het gehoorverlies van uw kind. Dat kunnen bijvoorbeeld vragen zijn over de gehooronderzoeken, het gebruik van de hoortoestellen, de betekenis van testuitslagen of vragen over de toekomst. De ouderbegeleider is bereikbaar via het telefoonnummer van de administratie van de afdeling KNO: (050) 361 70 80.

Het plaatsen van de hoortoestellen: proefperiode

Voordat u voor uw kind hoortoestellen aanschaft mag uw kind de hoortoestellen een aantal maanden op proef dragen. Vanuit het Audiologisch Centrum krijgt u een recept voor hoortoestellen en oorstukjes mee. De audicien maakt afdrukjes voor de oorstukjes en bestelt de hoortoestellen.

Voor de instelling van de hoortoestellen krijgt u een afspraak op het Audiologisch Centrum. Het op de juiste manier instellen van de hoortoestellen is een proces dat tijd vergt, meestal een aantal maanden. U zult tijdens de proefperiode het Audiologisch Centrum regelmatig bezoeken (ongeveer één keer per maand). Er wordt dan nagegaan hoe uw kind met en zonder hoortoestellen reageert en de hoortoestellen worden zo nodig bijgesteld. In de proefperiode neemt de

ouderbegeleider van het Audiologisch Centrum telefonisch contact met u op. De ouderbegeleider informeert hoe het met het gebruik van de hoortoestellen gaat en zal u zo mogelijk helpen bij vragen of problemen.

Wanneer duidelijk is dat voor uw kind de juiste hoortoestellen zijn gekozen, krijgt u het definitieve advies om de hoortoestellen aan te schaffen. De kosten van een hoortoestel worden geheel of gedeeltelijk door de ziektekostenverzekeraar vergoed. Het is verstandig om vooraf na te gaan welke vergoeding uw ziektekostenverzekeraar biedt.

Controles en onderzoek op het Audiologisch Centrum

Hoorcontroles en hoortoestelcontroles

Nadat uw kind definitief hoortoestellen heeft gekregen, blijft het nodig om het gehoor en de instelling van de hoortoestellen te controleren en zo nodig bij te stellen. Jonge kinderen hebben in de eerste jaren regelmatig een afspraak op het Audiologisch Centrum (ongeveer twee keer per jaar). Bij kinderen ouder dan vier jaar worden het gehoor en de hoortoestellen één keer per jaar gecontroleerd.

Ontwikkelingsonderzoek en ontwikkelingsondersteuning

Voor (ernstig) slechthorende kinderen is er een risico dat de spraak- taalontwikkeling en daaraan gekoppeld de socialemotionele ontwikkeling niet normaal verloopt. Het Audiologisch Centrum biedt daarom de mogelijkheid om de ontwikkeling van uw kind te volgen. De logopedist en orthopedagoog testen in verschillende fasen van de ontwikkeling uw kind. Meestal is dat rond de leeftijd van 1^{1/2}, 2^{1/2}, 3^{1/2}, 5^{1/2} en 8 jaar. Zo kan worden nagegaan of de ontwikkeling van uw kind wordt beïnvloed door zijn of haar slechthorendheid. De begeleiding van uw kind kan dan worden afgestemd op zijn ontwikkeling en op uw situatie.

Bezoek aan de KNO-arts

Sommige keel- neus- of oorproblemen hebben een negatief effect op het horen. Dat kunnen problemen zijn zoals oorontstekingen, vocht achter het trommelvlies, allergieën, of ontstoken keel- of neusamandelen. De KNO-arts onderzoekt de klachten en stelt zo nodig een behandeling voor. Verder kan de KNO-arts onderzoek doen naar de mogelijke oorzaken van de gehoorproblemen. Bijvoorbeeld door scans te laten maken, of door te verwijzen naar de afdeling Klinische Genetica voor erfelijkheidsonderzoek.

Verdere ondersteuning vanuit het Audiologisch Centrum

Wanneer uw kind een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf bezoekt, kan het Audiologisch Centrum de leidsters uitleg en advies geven over het omgaan met slechthorendheid.

Als bij uw kind een achterstand in spraak-taalontwikkeling wordt geconstateerd, kan een logopedist en/of orthopedagoog u begeleiden bij het stimuleren van communicatie en spraaktaalontwikkeling bij uw kind.

Het Audiologisch Centrum kan u verwijzen naar gespecialiseerde gezinsbegeleidingsdiensten of naar speciale peutergroepen voor slechthorende kinderen (bijvoorbeeld Kentalis in Haren, of Pento in Assen, Leeuwarden en Zwolle).

Wennen aan de hoortoestellen

Hoortoestellen maken geluid luider, waardoor uw kind meer geluiden zal gaan horen en spraakklanken beter kan verstaan. Hoortoestellen zorgen er niet voor dat uw kind gaat horen zoals een kind met een normaal gehoor. Sommige geluiden en spraakklanken zullen onhoorbaar blijven. Geluiden kunnen ook vervormd klinken.

In het begin is het vooral belangrijk dat uw kind door het dragen van de toestellen positieve indrukken opdoet. Let daarom goed op de reacties van uw kind. Pas u aan bij het tempo van uw kind en forceer niets. Verwacht niet meteen heel veel resultaat. De manier waarop u uw kind kunt laten wennen, hangt af van de leeftijd.

Van nul tot twaalf maanden

U kunt na de voeding, bij het aankleden of bij zingen of spelen op schoot de hoortoestellen indoen. Zo gaat het kind ervaren dat het dragen van de toestellen erbij hoort, net zoals een schone luier.

Als uw kind de apparaatjes niet laat zitten, kan het moeilijk zijn om vol te houden. Spreek dan met uzelf af hoe lang u probeert de hoortoestellen te gebruiken (bijvoorbeeld vijf minuten) en berg ze daarna op. Uw kind went er op deze manier aan dat u bepaalt wanneer de apparaten gedragen worden. Gaat het goed, verleng de draagtijd dan na een aantal keren.

Twaalf maanden en ouder

Sommige kinderen geven al snel aan dat ze de hoortoestellen in willen, omdat ze merken dat ze daardoor meer contact krijgen met de omgeving. Bij andere kinderen bestaat meer weerstand tegen de apparaatjes. Als het dragen een probleem is, forceer dan niets, maar probeer het op een speelse manier opnieuw. Probeer daarbij het dragen van de toestellen te koppelen aan leuke bezigheden (bijvoorbeeld samen geluiden nadoen, samen een boekje lezen, zingen etc.).

Praktische adviezen

Het dragen van de hoortoestellen wil nog wel eens problemen geven. De meeste zijn eenvoudig op te lossen.

- Het indoen van het oorstukje kan lastig zijn. Even aan het oorleltje trekken, waardoor er meer ruimte ontstaat, helpt meestal goed.
- Het hoortoestel zit niet goed achter het oor of het kind trekt het hoortoestel er gemakkelijk uit. Een oorhaakje rondom het oor of plakmateriaal waarmee het hoortoestel op de huid kan worden vastgezet kan hiervoor een oplossing bieden. Om de hoortoestellen niet te verliezen kunnen ze met een clip aan de kleding worden bevestigd (vraag hiernaar bij uw audicien).
- Kinderen gebruiken het zelf uitdoen van de hoortoestellen soms om de aandacht op zich te vestigen. Net als het uitdoen van sokjes of weggooid van speelgoed. Het kan dan helpen om het dragen van de toestellen te koppelen aan positieve aandacht voor uw kind.
- Het hoortoestel zingt rond (piept). Rondzingen kan ontstaan door niet goed passende oorstukjes of doordat er een propje oorsmeer in de gehoorgang zit. De oren groeien snel, waardoor de oorstukjes gauw te klein kunnen zijn. Het is niet ongewoon wanneer na een aantal maanden weer nieuwe oorstukjes nodig zijn. Piept het hoorapparaat alleen af en toe, dan kan een klein beetje vaseline aan het oorstukje helpen.
- De oorstukjes worden vies. Het is normaal dat het oor oorsmeer produceert en de oorstukjes kunnen hierdoor verstopt raken. Maak daarom de oorstukjes regelmatig schoon: haal de oorstukjes los van het hoortoestel en week ze in lauw water met eventueel een beetje zeep. Let erop dat de oorstukjes goed droog zijn voordat u ze weer indoet. Om het pijpje van het oorstukje droog te blazen kunt u een blaasbalgje gebruiken (vraag hiernaar bij uw audicien).
- Soms is het onduidelijk of het hoortoestel werkt. U kunt snel controleren of het hoortoestel geluid versterkt door het toestel in uw hand te sluiten. Wanneer het toestel fluit versterkt het geluid. Met een batterijtester kunt u nagaan of de batterijen nog voldoen. Verder kunt u zelf de hoortoestellen beluisteren met behulp van een hoorslang of stethoclip (vraag hiernaar bij uw audicien).

Leren omgaan met geluid

Uw kind moet niet alleen wennen aan het hoorapparaat, maar het moet ook leren omgaan met geluid. Als uw kind hoortoestellen krijgt gaat het waarschijnlijk geluiden horen die het niet eerder gehoord heeft. Dit kan heel verwarrend zijn. Het kind kan verbaasd of geïnteresseerd zijn. Maar het kan ook schrikken van geluiden of geluid onaangenaam vinden. Bijvoorbeeld het geroezemoes op een verjaardagsvisite, windgeruis op de fiets, verkeerslawaaï en harde geluiden in huis (doortrekken van de wc, dichtslaan van een deur, bestek in een la doen of stofzuigen). U kunt uw kind helpen om te wennen aan dit soort geluiden:

- Bereid uw kind voor op geluiden die gaan komen en benoem geluiden die er zijn, zoals het geruis van de wind. Zoek samen de geluiden op en laat zien wat geluid maakt. Maak samen geluiden met stem, met speelgoed of met voorwerpen.
- Merkt u dat uw kind een geluid onplezierig vindt, probeer de oorzaak dan weg te nemen. Als dit niet mogelijk is, doe de toestellen dan uit en probeer het een volgende keer opnieuw.

Het horen stimuleren

Het gehoor speelt een grote rol in de spraak- en taalontwikkeling van kinderen. Daarom is het belangrijk dat het gehoor van jonge kinderen gestimuleerd wordt. Als ouder kunt u veel doen om het gehoor van uw kind te stimuleren.

Van nul tot twaalf maanden

- Bij heel jonge kinderen kunt u de apparaatjes indoen rond de voedingen en het verschonen. Praat op die momenten tegen uw kind en gebruik ook uw mimiek. Wanneer het lukt de hoortoestellen vaker of langer te dragen is dat positief.
- Als uw kind een week of zes is kunt u een mobiel die muziek maakt boven het wiegje hangen.
- Geef uw kind speelgoed dat geluid maakt, bijvoorbeeld een piepbeest, een rammelaar of een 'activity centre'.
- Speel samen met uw kind met deze spelletjes en wek de aandacht voor het geluid.
- Als uw kind ongeveer zeven maanden is, gaat uw kind handelingen zoals op de tafel slaan en tegen een kopje tikken nadoen. Stimuleer dit imiteren en benoem daarbij de geluiden.
- Zing liedjes voor uw kind en maak er gebaren bij.

Twaalf maanden en ouder

- Maak uw kind attent op omgevingsgeluiden, zoals een voorbijrijdende auto, de telefoon of de deurbel.
- Lees samen een boekje. Benoem wat er op de plaatjes te zien is.
- Kijk samen naar kinderprogramma's op de televisie. Als uw kind wat ouder is, kunt u navragen wat het van het programma begrepen heeft.
- Zing liedjes en zeg rijmpjes op. Herhaal hetzelfde liedje of rijmpje een paar dagen achter elkaar. De meeste kinderen vinden herhaling heel erg leuk.

Communiceren

Heel jonge kinderen communiceren met hun omgeving door kijken, horen, voelen en bewegen. Behalve met uw stemgeluid kunt u ook met uw kind communiceren door:

- Lijfelijk contact zoals knuffelen, aaien en kietelen. Maar ook voeden, wassen en aankleden.
- Brabbegeluidjes, kreetjes en klanken.
- Oogcontact, mimiek en (natuurlijke) gebaren.

- Bewegingen en imitatiegedrag van uw kind, bijvoorbeeld nee-schudden of het hoofd scheef houden.

Om de communicatieve ontwikkeling van uw kind te stimuleren kunt u de volgende richtlijnen gebruiken:

- Zorg voor 'beurtgedrag': uw kind en u zijn om de beurt spreker en luisteraar. Als de een praat, luistert (kijkt) en wacht de ander. Daarna reageert hij of zij en zijn de rollen omgekeerd.
- Maak geluiden of bewegingen en kijk of uw kind erop reageert, bijvoorbeeld door zelf geluid te gaan maken of door u te imiteren.
- Spreek rustig, articuleer duidelijk en richt de aandacht van uw kind op uw mond.
- Moedig uw kind aan met uw stem, door uw mimiek en door uw kind te knuffelen.
- Maak gebruik van uw mimiek en ondersteun woorden als 'lekker', 'slapen' en 'dag-dag' met gebaren.
- Laat uw kind voelen dat u geluid maakt: laat het voelen aan uw wang of keel en aan de verschillende standen van uw mond (open - dicht, ronde en gespreide lippen).
- Houd het tempo van actie en reactie laag. Geef uw kind de tijd om de indrukken te verwerken en erop te reageren.
- Zorg dat er geen storende (achtergrond)geluiden aanwezig zijn, zoals radio of televisie.
- Houd zoveel mogelijk oogcontact met uw kind bij de spelletjes en de praatmomenten.
- Zorg ervoor dat uw kind uw gezicht kan zien als u praat, zodat het kan leren liplezen.
- Probeer zoveel mogelijk aan te sluiten bij de belangstelling van het kind. Doe (luister)spelletjes die het kind leuk vindt.

Spraak- en taalontwikkeling stimuleren

Voor kinderen vanaf ongeveer zeven maanden is leren luisteren en imiteren de voorbereidende oefening voor het leren spreken. Hoe meer u uw kind vertrouwd maakt met geluid en het stimuleert om met geluid te spelen, hoe meer u helpt bij die ontwikkeling. Hieronder vindt u tips om uw kind te helpen plezier te krijgen in geluid:

- Wiegen op de maat van de muziek.
- Wijs uw kind erop dat er iets te horen valt bij allerlei dagelijkse geluiden, zoals een dichtslaande deur, de deurbel of de telefoon.
- Laat uw kind experimenteren met muziekinstrumenten, bijvoorbeeld een trommel of een toeter.
- Praat met uw kind tijdens de dagelijkse bezigheden, zoals aankleden en eten en wanneer het in de kinderstoel of op schoot zit.
- Zeg woordjes die direct betrekking hebben op de situatie, bijvoorbeeld 'hap', 'lekker', 'mmm', 'op!'.
- Zing liedjes die horen bij een situatie, bijvoorbeeld bij het slapen gaan. Zo leert uw kind geluid, ritme en woorden te koppelen aan wat er gebeurt of gaat gebeuren.
- Zing liedjes waarbij gebaren horen, zoals 'Klap eens in je handjes', 'In de maneschijs' of 'Zagen zagen wiede wiede wagen'. Herhaal de liedjes een aantal keren achter elkaar, zodat uw kind het ritme gaat herkennen.
- Maak geluiden bij dierenspeeltjes ('woef-woef', 'tot-tok') en speel er een kiekeboe spelletje mee: leg het speeltje onder een doekje en laat het kind het speeltje vinden ('Ja! Woef-woef').
- Benoem wat er gebeurt tijdens spelletjes, bijvoorbeeld 'stap stap', 'nog één', 'weg!'.
- Benoem een bepaalde handeling en herhaal dit steeds:
 - In bad: 'wassen – wassen - wassen'
 - Bij het rollen van een bal: 'rollen – rollen – rollen'

- Bij het lopen: 'lopen – lopen – lopen'
- Bij het eten: 'hap – hap - hap'
- Benoem wat er gebeurt of wat er te zien is ('pappa!', 'lekker slapen', 'wakker', 'boem', 'gevallen!', 'bah, vies').

Vragen

Als u vragen heeft, kunt u die stellen bij uw bezoek aan het Audiologisch Centrum. U kunt ook contact opnemen met de ouderbegeleider, op werkdagen van 8.00 tot 16.30 uur via het telefoonnummer van de administratie van de afdeling KNO (050) 361 70 90.

Aantekeningen

VLC724-1510